

Вікторія Бондаренко,

канд. наук із соц. комунікацій, наук. співроб.,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ В БІБЛІОТЕЧНІЙ ПРАКТИЦІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

У статті проаналізовано види, особливості та специфіку бібліотечних мобільних додатків, окреслено можливості розширення бібліотечних послуг за їхньою допомогою. Досліджено зарубіжний досвід функціонування бібліотечних мобільних додатків, вивчено та проаналізовано їх зазубуваність серед користувачів. Розглянуто підходи до адаптації такого виду бібліотечних послуг у вітчизняних реаліях.

Ключові слова: бібліотека, мобільні додатки, інноваційні мобільні технології, Інтернет, Україна.

На сьогодні підтверджується тенденція до збільшення кількості користувачів мобільними телефонами, планшетами та смартфонами, що істотно розширюють можливості роботи з інформацією. Крім того, 71% українських користувачів входить в Інтернет зі смартфонів щодня, тоді як 69% використовують для цього комп'ютер і ще 67% – планшети. Причому 14% українців відвідують інтернет-сторінки частіше зі смартфонів, ніж з комп'ютерів, і ще 8% – лише з мобільних телефонів [1].

Як розповіла аналітик компанії Google O. Фігурна на щорічній конференції iFogum-2015 про розвиток мобільного трафіку в Україні та використання смартфонів і планшетів, на кінець 2015 р. в Україні проникнення мобільного зв'язку досягло 137%, тобто 63 млн активних підключень. Кількість смартфонів в Україні за кілька останніх років збільшилася утричі, і становить 25% від усіх мобільних телефонів. За прогнозами аналітика, до 2020 р. кількість користувачів смартфонів і планшетів досягне 55%. У віковій групі 16–24 роки 66% уже використовують смартфони. За даними Google, у 2015 р. в Україні 20% інтернет-трафіку припадало саме на смартфони, що іще раз підтверджує активність мобільної аудиторії України. Відзначається й зростання кількості встановлених українськими інтернет-користувачами мобільних додатків. Найпо-

пулярнішими програмами для встановлення є ігри, соціальні сервіси та утиліти (наприклад додаток для фото) [2].

З огляду на це, для бібліотек актуалізується завдання опанування інноваційними мобільними технологіями з метою залучення нових користувачів і розширення спектра бібліотечних дистантних інтернет-послуг.

Останнім часом фахівці бібліотечної справи акцентують увагу на доступі до бібліотечних ресурсів за допомогою мобільних додатків. У бібліотечному фаховому середовищі досліджуються перспективи їхнього розвитку, адаптація до них каталогів бібліотек, активно обговорюється розвиток бібліотечно-інформаційних послуг, що можуть надаватися за допомогою мобільних технологій.

Найбільш комплексно питання, пов'язані з наданням бібліотечних послуг на основі мобільних технологій, сьогодні представлені у збірнику «Мобільні бібліотеки. Мобільні бібліотечні онлайн послуги» (2012) [3], до якого включені ретельно підібрані статті з проблем використання можливостей мобільних бібліотек в обслуговуванні користувачів. Автори докладно та всебічно розглядають зміни, що відбулися в бібліотеках з поширенням мобільних технологій, досліджують використання мобільних комунікацій для розвитку бібліотечних послуг, вивчають технічні можливості та результати, розглядають зарубіжний досвід інтеграції мобільних сервісів у бібліотечну систему обслуговування.

Питання використання мобільних технологій у бібліотечній діяльності досліджували також О. Волохін [4], І. Терещенко [5], Д. Самуїлик [6], В. Тлюстен, Ф. Тлюстен [7], Н. Редькіна [8] та ін.

Метою статті є висвітлення специфіки, окреслення можливостей надання бібліотечних послуг за допомогою мобільних додатків, розкриття відповідного зарубіжного досвіду та підходів до його адаптації у вітчизняних реаліях.

Мобільні додатки – це комп'ютерні програми, створені спеціально для використання в мобільному телефоні, смартфоні чи комунікаторі, які призначені для виконання того чи іншого завдання. Їх можна поділити на розважальні (мультимедійні), комунікаційні, навігаційні, довідкові та прикладні [9]. Мобільні додатки, створені бібліотеками, належать до додатків довідкового типу. Бібліотечні мобільні додатки можна завантажити на свій пристрій безкоштовно через сервіс мобільних магазинів Playmarket, AppStore, iTunes.Apple та ін., залежно від операційної системи пристрою.

Вивчення світового досвіду показало, що сьогодні зарубіжні бібліотеки створюють додатки двох видів:

– загальнобібліотечний додаток, який дає змогу отримати загальну інформацію про бібліотеку, а також скористатися пошуком в електронному каталозі та послугами особистого кабінету;

– тематичний (колекційний) додаток; такі додатки присвячуються важливим пам'ятним датам, історичним подіям, видатним постатям, цінним національним ресурсам і створюються з метою популяризації національного культурного надбання, вони є складовою системи реалізації політики пам'яті, тим самим формуючи маркери національної ідентичності.

Національні та державні бібліотеки створюють як загальнобібліотечні, так і тематичні (колекційні) додатки, тоді як публічні та університетські створюють переважно додатки загальнобібліотечного виду.

Зокрема Бібліотекою Конгресу створено п'ять мобільних додатків, серед яких один загальнобібліотечного виду – для категорії користувачів з особливими потребами, та чотири – тематичного. Так, розроблений Бібліотекою Конгресу спільно зі Службою національного бібліотечного обслуговування сліпих та інвалідів (NLS) мобільний додаток BARDMobile загальнобібліотечного виду забезпечує доступ до понад 65 тис. аудіо книг, журналів і нот.

Серед тематичних додатків, створених Бібліотекою Конгресу:

– NationalBookFestival 2015, що надає можливість ознайомитися з повним списком усіх подій у рамках фестивалю та місцями їхнього проведення, розкладом, картами, рейтингами та презентаціями, із враженнями та фото відвідувачів фестивалю;

– U. S. Constitution: AnalysisandInterpretation, що являє собою мобільну версію комплексного аналітичного юридичного трактату «Конституції Сполучених Штатів Америки: аналіз та інтерпретація», підготовленого фахівцями Дослідницької служби Конгресу США за дорученням Сенату Сполучених Штатів і виданого як сенатський документ № 112–9;

– CongressionalRecord (щоденне видання звітів Конгресу Congressional-Record, доступне на IPAD, iPhone або iPodTouch);

– AesopforChildren – мобільний додаток інтерактивної книги для дітей, призначений для користування читачів будь-якого віку, що містить більше 140 ілюстрованих класичних байок, які супроводжуються інтерактивною анімацією.

Власні мобільні додатки мають також національні бібліотеки Франції, Іспанії, Австралії, Швейцарії, Південної Кореї, Сінгапуру, Колумбії та ін.

Так, додаток онлайн-бібліотеки Gallica надає доступ до цифрових колекцій Національної бібліотеки Франції (рис. 1). Безоплатно доступні кілька мільйонів документів: книги, буклети, журнали, рукописи, фотографії, гравюри, плакати, карти, ноти. Додаток уможливило пошук усередині всіх оцифрованих колекцій. Кожен документ можна розглядати у всій його повноті, додавати до списку обраних, скачувати, передавати електронною поштою або поширювати через Facebook і Twitter.

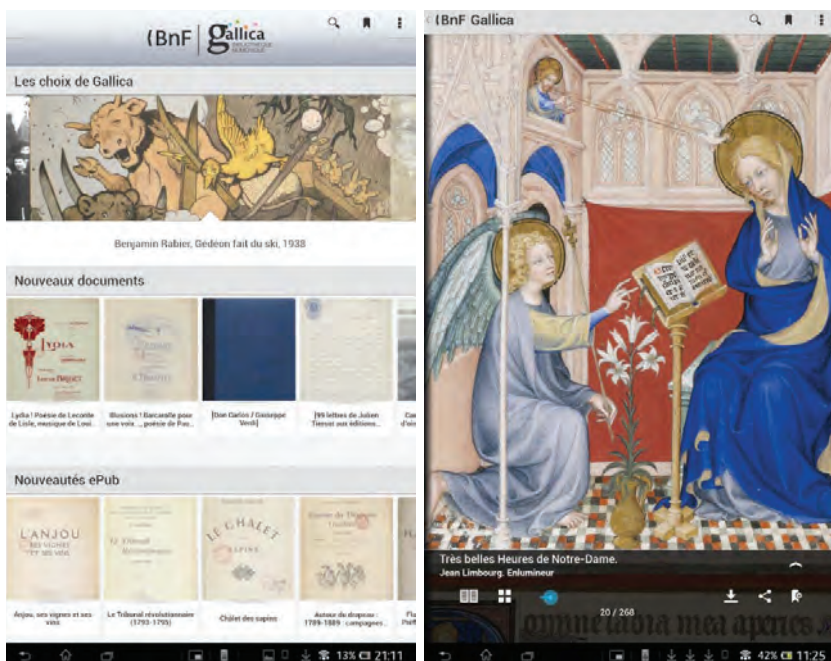

Рис. 1. Мобільний додаток онлайн-бібліотеки Gallica

Джерело: <https://play.google.com/store/apps/details?id=fr.gfi.gallica&hl=de>

Національна бібліотека Іспанії створила два тематичні додатки: BNE 300 Años (Національній бібліотеці Іспанії 300 років) та Quijote interactivo (Інтерактивний Хіхот).

Додаток BNE 300 Años надає користувачам можливість ознайомитися з інформацією про події, які відбувались у бібліотеці: конференції, презентації публікацій, концерти, театральні вистави, зустрічі з іспанськими вченими та письменниками, з історичними даними про бібліотеку тощо (рис. 2).

Рис 2. Мобільний додаток Національної бібліотеки Іспанії BNE 300 Años

Додаток Quijote interactivo дає користувачам змогу ознайомитися з першим виданням «Дон-Кіхота», що зберігається в Національній бібліотеці Іспанії, у супроводі відповідного контенту (карти, галерея із зображеннями та різними образами Дон Кіхота та іншою супровідною інформацією) у вигляді інтерактивних журналів (рис. 3).

Національна бібліотека Австралії створила мобільний додаток для свого електронного каталогу, забезпечивши таким чином своїх дистантних користувачів швидким і простим доступом до колекцій та ресурсів у будь-який зручний для них час (рис. 4).

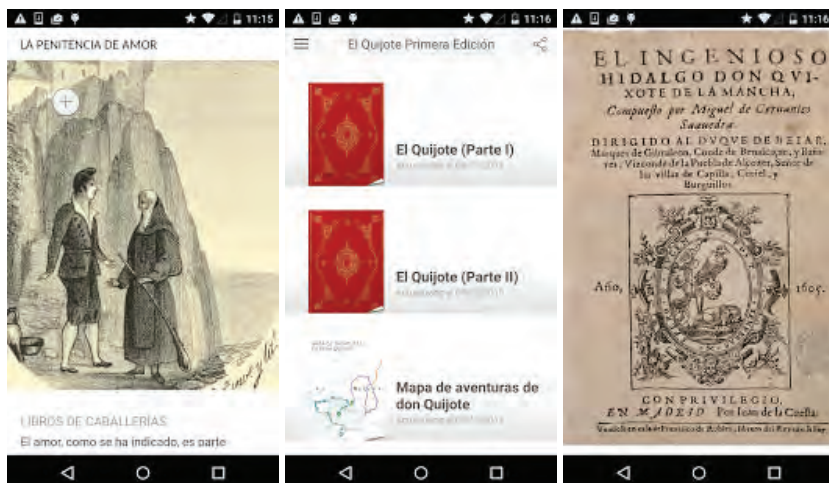

Рис 3. Мобільний додаток Національної бібліотеки Іспанії Quijote interactivo
Джерело: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.madpixel.revista.bne.quijote>

Мобільний каталог уможливорює швидкий пошук за колекціями, перегляд таких деталей елементів колекції, як замітки, описи та публікації інформації тощо. Користувачі ж, які зареєстровані в Національній бібліотеці Австралії, мають доступ до додаткових функцій у додатку, серед яких: запит інформації про наявність ресурсів у бібліотеці, відстеження стану запитів тощо.

Національна бібліотека Швейцарії створила мобільний додаток Schweiz. Nationalbibliothek, який надає доступ до цифрових колекцій книг, газет, журналів, веб-сайтів, плакатів і листівок, а також рукописів, листів і фотографій швейцарських авторів (рис. 5). Також додаток інформує користувачів про нові бібліотечні події та виставки.

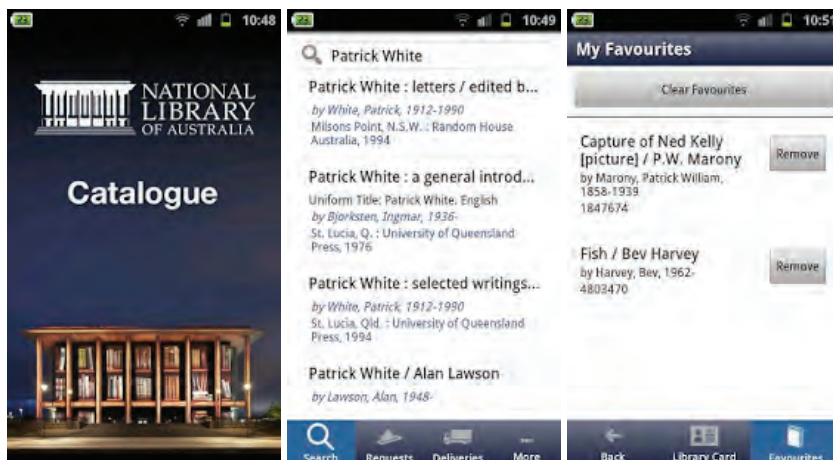

Рис. 4. Мобільний додаток Національної бібліотеки Австралії NLA Catalogue
Джерело: <https://play.google.com/store/apps/details?id=au.gov.nla.catalogue>

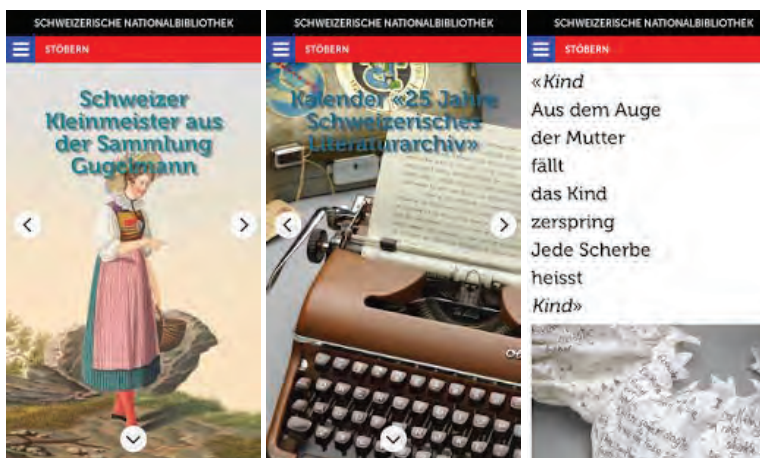

Рис 5. Мобільний додаток Національної бібліотеки Швейцарії Schweiz. Nationalbibliothek. Джерело: https://play.google.com/store/apps/details?id=ch.Nationalbibliothek.Schweizerische_Nationalbibliothek

Додаток для планшетів і смартфонів Національної бібліотеки Колумбії Ediciones Biblioteca Nacional містить інтерактивні книги колумбійської літератури. Додаток створений з метою вивчення нових форматів публікації, заохочення до читання, інтеграції бібліотечних колекцій, а також поширення та популяризації колумбійської культури в усьому світі.

Тематичний додаток Національної бібліотеки Колумбії за сприяння Міністерства культури Колумбії Eduardo Carranza створено з нагоди проведення в країні року Едуардо Карранси та 100-річчя від дня народження колумбійського поета (рис. 6).

Додаток, який складається із шести рубрик (антологія поезії, бібліотека Карранзи, його життя, його робота, «Камінь і небо», часова шкала), дає можливість ознайомитися з фотографіями, листами, газетними вирізками та рукописами автора (представлені в хронології професора Оскара Торреса), а також з добіркою його віршів.

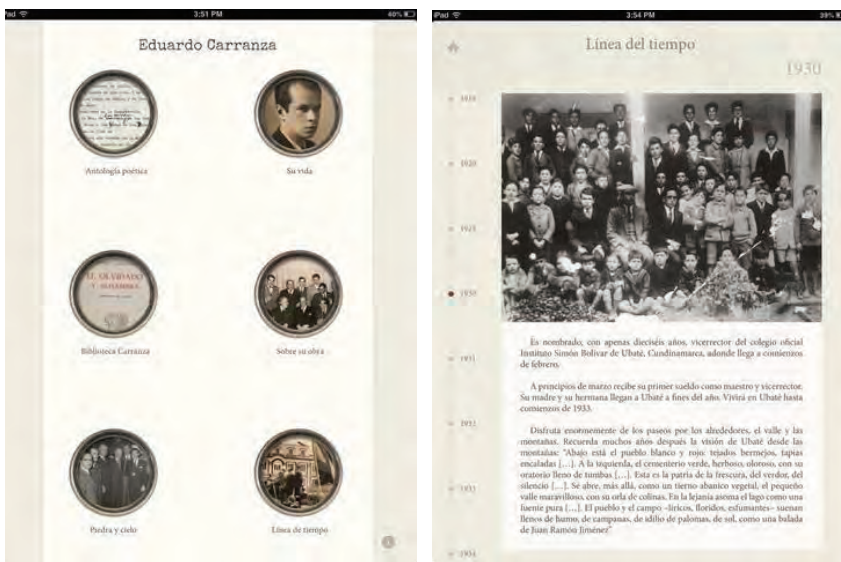

Рис 6. Мобільний додаток Національної бібліотеки Колумбії Eduardo Carranza
Джерело: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.manuvo.carranza>

Серед державних бібліотек варто відзначити додатки Баварської державної бібліотеки (Німеччина) Bayern in historischen Karten (Баварія в історичних картах), що ознайомлює користувачів з найдавнішими картами Баварії, та Schätze der Bayerischen Staatsbibliothek (Знамениті книги – Скарби Баварської державної бібліотеки), що містить колекцію відомих книг, серед яких 52 рукописи.

Мобільний додаток «Баварія в історичних картах» є проектом Баварської державної бібліотеки у співробітництві з Будинком історії баварської адміністрації державних палаців, садів і озер та Державного бюро геодезії та геоінформатики (Haus der Bayerischen Geschichte, der Bayerischen Verwaltung der staatlichen Schlösser, Gärten und Seen und dem Landesamt für Vermessung und Geoinformation) (рис. 7). Розробка програми фінансується Державним Баварським міністерством фінансів і міністерством науки, досліджень і мистецтва.

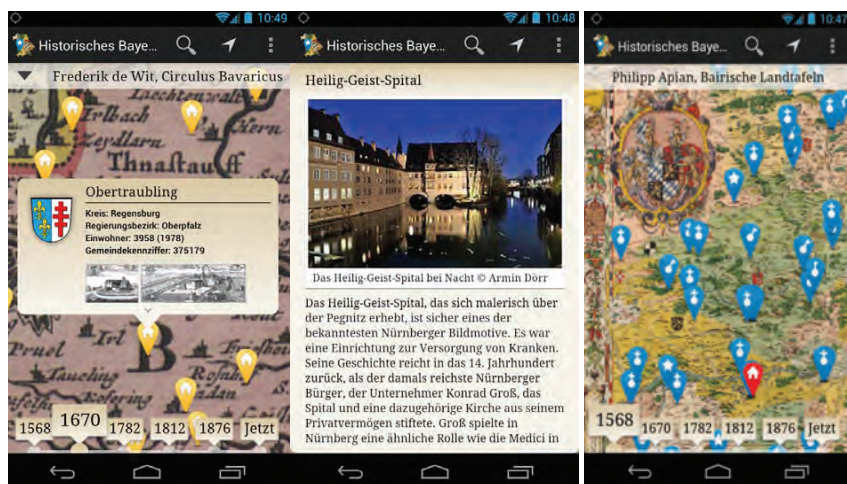

Рис. 7. Мобільний додаток Баварської державної бібліотеки Bayern in historischen Karten (Баварія в історичних картах)

Джерело: <https://play.google.com/store/apps/details?id=de.bsb.android.historischesbayern&hl=de>

Додаток «Знамениті книги – Скарби Баварської державної бібліотеки» дає користувачу можливість ознайомитися з колекцією відомих книг,

серед яких понад 52 найбільш цінних рукописи, унікальні інкунабули, повні цифрові копії яких оптимізовані для перегляду на IPAD, iPhone і Irod (рис. 8).

Рис. 8. Мобільний додаток Баварської державної бібліотеки Schätze der Bayerischen Staatsbibliothek (Знамениті книги – Скарби Баварської державної бібліотеки)

Джерело: <https://itunes.apple.com/de/app/famous-books-schatze-der-bayerischen/id380668385?mt=8>

Завантаживши додаток на свій мобільний пристрій, користувач отримує можливість поринути у захоплюючу експедицію містами та історичними пам'ятками Баварії. Унікальні історичні карти Баварії можна розглянути в деталях і досліджувати в інтерактивному режимі. Для створення додатка було оцифровано 257 карт XVII–XIX ст. та встановлено географічну прив'язку.

Додаток працює на основі системи глобального позиціонування GPS, тому поточне місцез перебування користувача відображається безпосередньо на історичній карті. Завдяки інструменту «графік часу» користувач може переміщатися плавно між різними серіями карт та ознайомлюватися з докладними презентаціями. У цілому в додатку відображено більше 2500 цікавих місць – монастирі, замки, розташовані в безпосередній близькості від поточного місця перебування користувача. Особливу увагу

в додатку приділено Нюрнберзькій фортеці. Так, окрім картографічної, користувач отримує ще й різноманітну мультимедійну інформацію про цю історико-архітектурну пам'ятку міста.

Цікавим є додаток Державної бібліотеки Південної Австралії State Library of South Aust, який пропонує користувачам самостійні пішохідні екскурсії містом Аделаїда та дає змогу подорожувати у своєму власному режимі (рис. 9).

Бібліотека через мобільний додаток пропонує такі екскурсії:

– «Темрява в Місті Світла» – екскурсія зосереджується на темних і сумнозвісних подіях міського району Вест-Енд від 1830-х до 1950-х років. Сьогодні це місце може похвалитися чистими вулицями, де розташовані бізнес-центри та ресторани. Однак протягом багатьох десятиліть це був район для бідних, невдоволених і зневірених людей, відомий своїми численними пабами, незаконними гральними будинками та кублами розпусти;

– «Військові меморіали Аделаїди» – пішохідна екскурсія відправляє користувача в подорож серед пам'ятників, пам'яті та емоцій;

– «Втрачена Аделаїда: Вест-Енд» – екскурсія місцями втраченої архітектури барвистого Вест-Енду міста Аделаїда. Додатковий тур до екскурсії «Темрява в Місті Світла»;

– «Втрачена Аделаїда» – тур пропонує знімки втраченої архітектури в Аделаїді з можливістю порівняти історичні фотографії з багатих фондів бібліотеки з архітектурою сьогоdnішнього дня;

– «Видатні південні австралійці» – ознайомлює з деякими видатними людьми, які стояли біля витоків історії Південної Австралії;

– «Аделаїда Доуі» – екскурсія, присвячена одному з найвідоміших скульпторів Південної Австралії та його доробку.

Також додаток надає можливість ознайомитися із широким спектром ресурсів бібліотеки, основними колекціями та послугами.

Отже, мобільні додатки стали новою формою надання бібліотеками доступу до власних електронних ресурсів і колекцій, популяризації таким чином найцінніших національних інформаційних ресурсів, культурної спадщини, залучаючи користувачів до активного включення у національний культурний дискурс.

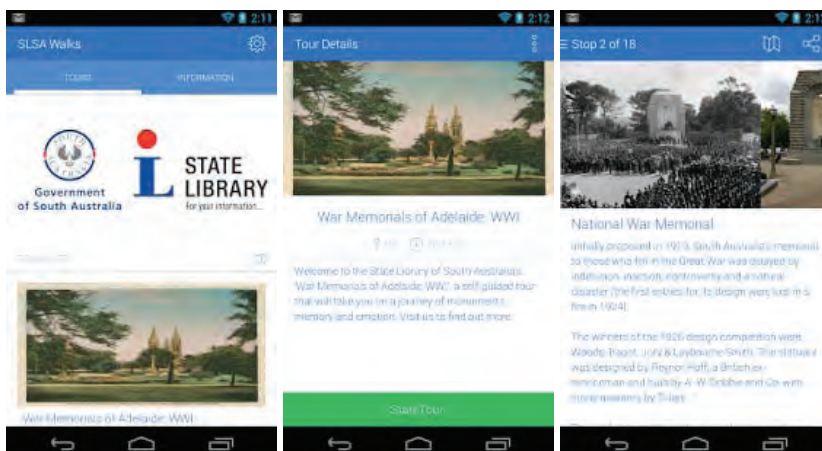

Рис. 9. Мобільний додаток Державної бібліотеки Південної Австралії State Library of South Aust. Джерело: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.mytoursapp.android.app331>

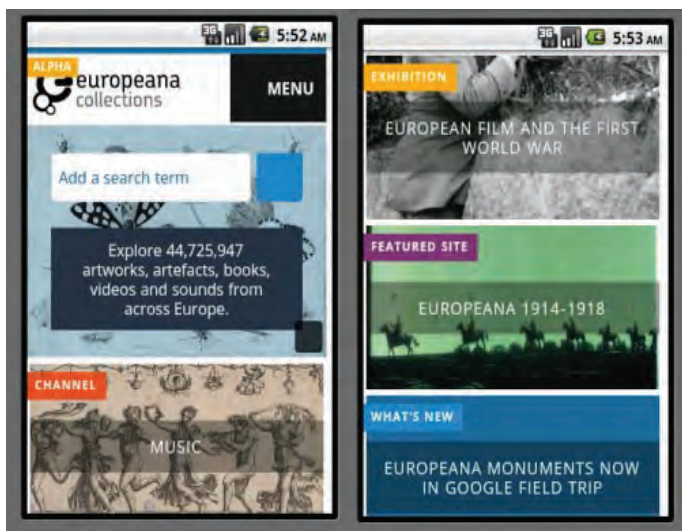

Рис. 10. Мобільний додаток Europeana. Джерело: https://play.google.com/store/apps/details?id=appinventor.ai_Teofil_Krawczyk.Europeana

У рамках реалізації проекту Європейської цифрової бібліотеки Europeana, у контексті виконання нею місії із забезпечення доступу до оцифрованих книг, що відображають різні аспекти європейської культури, функціонують кілька мобільних додатків, зокрема Europeana, Europeana Open Culture, Eagle Flagship Mobile App.

Додаток Europeana побудований за принципом загально бібліотечного додатка та пропонує користувачам дослідити 52,978,133 творів мистецтва, предметів матеріальної культури, книг, відео- та звукозаписів зі всієї Європи (рис. 10). Додаток надає користувачам доступ до тематичних колекцій, виставок, новин і блогу, налаштування додатка доступні 20 мовами.

Додаток Europeana Open Culture надає користувачам можливість досліджувати колекції зображень із кращих закладів культури у Європі (рис. 11). Користувач може переглядати, обмінюватися і завантажувати безкоштовно понад 350 тис. зображень з високою роздільною здатністю з чотирьох тем: карти і плани, образи минулого, скарби мистецтва і скарби природи.

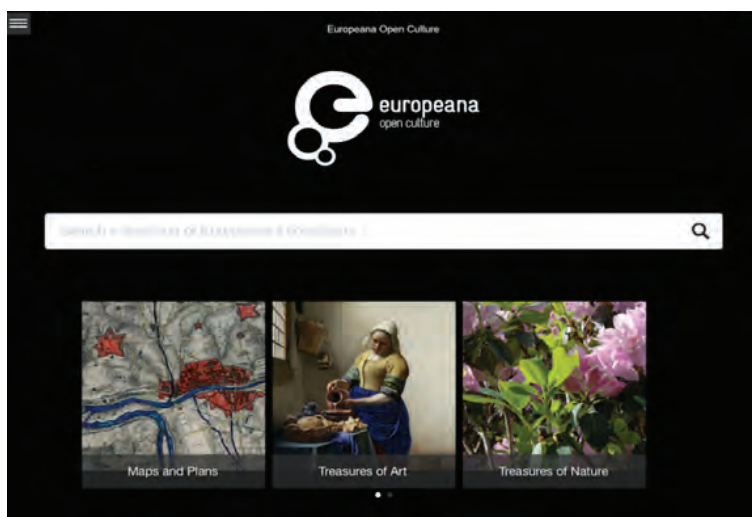

Рис 11. Мобільний додаток Europeana Open Culture

Джерело: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.glimworm.app>.

Europeana

Додаток також дає змогу коментувати зображення та ознайомитися з враженнями інших користувачів; додати зображення до вибраного, поділитися ним на Facebook, Twitter і Pinterest або створити свій власний віртуальний музей на теми, що становлять інтерес.

Мобільний додаток Eagle Flagship Mobile App створено під мережевий проєкт EAGLE (The Europeana network of Ancient Greek and Latin Epigraphy), фінансування якого здійснюється за участі Європейської комісії в рамках реалізації Програми підтримки політики у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (Communication Technologies Policy Support Programme) (рис. 12).

EAGLE підтримує функціонування єдиного зручного порталу, присвяченого античним написам, який являє собою потужний ресурс, корисний як для науковців, так і для тих, хто просто цікавиться цією тематикою.

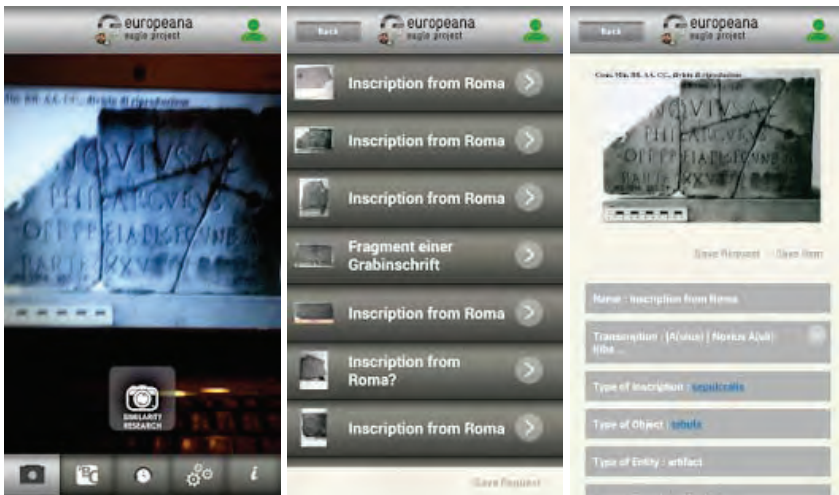

Рис 12. Мобільний додаток Eagle Flagship Mobile App

Джерело: <https://play.google.com/store/apps/details?id=eu.blinkster.android.eagle>

Відома довідково-бібліографічна система EBSCOhost, яка надає доступ до великої кількості різноманітних ліцензованих повнотекстових загальнодоступних баз даних від провідних постачальників інформації, також створила безкоштовний мобільний додаток.

Додаток EBSCOhost дає користувачам змогу отримати постійний віддалений доступ до баз EBSCO у поєднанні з багатофункціональними можливостями: вибір баз даних для пошуку; сортування результатів пошуку за релевантністю, або за датою; зручний перегляд повнотекстових документів; зберігання повнотекстових документів у форматах HTML та PDF; надсилання результатів пошуку на електронні адреси (рис. 13).

Рис 13. Мобільний додаток EBSCOhost

Джерело: <https://kmalibrary.wordpress.com/2014/06/25/ebsohost-iphone-android/>

Найактивнішими у наданні дистантних послуг за допомогою мобільних додатків серед зарубіжних бібліотек є публічні та університетські бібліотеки.

Так, усі публічні бібліотеки США мають мобільні додатки, які дають змогу отримати загальну інформацію про бібліотеку, режим її роботи, адресу, набір пропонованих послуг, нові надходження, а також здійснювати пошук в електронному каталозі за певними критеріями – віковою групою, жанром і типом документа. У підсумку користувачі отримують перелік документів, що відповідає заданим параметрам. Також користувачі мобільних бібліотечних додатків отримують можливість скачати на власний пристрій електронні та аудіокниги.

Треба зазначити, що в питаннях створення бібліотечних мобільних додатків бібліотеки зарубіжних країн мають підтримку з боку держави. Так, за підтримки уряду та департаменту культури Китайської Народної

Республіки з метою забезпечення та ефективного використання ресурсів публічних бібліотек Гонконгу було створено мобільний додаток MyLibrary, який надає користувачам можливість отримати загальну інформацію про бібліотеку, її режим роботи, адресу, а також доступ до особистого кабінету, здійснити пошук і замовлення бібліотечних матеріалів, послуг особистого сповіщення, сканування міжнародного стандартного номера (штрих коду) (ISBN) задля швидкого пошуку тощо.

За підтримки Міністерства культури Народної Республіки Бангладеш, розроблено мобільний додаток PublicLibrary, який містить базу даних публічних бібліотек усіх провінцій та районів країни, їхні адреси, режим роботи, контактну інформацію, інформацію про послуги бібліотеки, загальну кількість книг, газет і журналів, нові надходження, бронювання бібліотечних матеріалів.

Активно просувають і популяризують за допомогою мобільних додатків власні навчальні заклади та бібліотеки зарубіжні університети. Так, бібліотека університету Саламанки (Іспанія) пропонує завантажити зі свого сайту мережевий додаток, створений для смартфонів, Biblio USAL. За допомогою цієї програми можна скористатися каталогом і послугами бібліотеки, ознайомитися з бібліотечними новинами. Бібліотека університету Гента (Бельгія) пропонує додаток для iPhone, Android, Symbian, Windows Mobile, що дає змогу здійснити пошук за каталогом, дізнатися інформацію про адресу бібліотеки, її новини, списки літератури, блоги, твіти та багато ін. Бібліотека Політехнічного інституту Мілана (Італія) через мобільний додаток PolimiLibrary пропонує користувачам ознайомитися із загальною інформацією про бібліотеку, її адресу, режим роботи, основні послуги, надає доступ до каталогу, забезпечує можливості пошуку та бронювання літератури тощо.

Бібліотека університету Гронінгена (Нідерланди) пропонує через мобільний додаток LibraryGroningenUniversity легкий доступ до важливої бібліотечної інформації, повідомляє про режим роботи та адресу бібліотеки, бібліотечні новини, забезпечує пошук за каталогом тощо. Бібліотека університету Йонсе (Південна Корея) пропонує спеціалізований додаток YONSEImY-Seat для бронювання місця в бібліотеці та замовлення потрібних матеріалів. Мобільний додаток бібліотеки університету Південного Уельса (Великобританія) дає змогу отримати інформацію про режим роботи установи, бібліотечні новини, нові надходження, у тому числі електронних ресурсів, скористатися послугами особистого кабінету,

здійснювати пошук книг, статей з онлайн-журналів, надає доступ до тематичних путівників і колекцій.

Цікавим є додаток Libgoria, який надає користувачу можливість отримати інформацію про всі публічні та університетські бібліотеки Південної Кореї.

На пострадянському просторі аналогічні проекти почали впроваджувати бібліотеки Російської Федерації (РФ).

Так, у рамках проекту «Національна електронна бібліотека», який, як зазначено на його офіційному сайті <https://нэб.рф>, «покликаний стати єдиним спільним національним електронним простором знань з належним чином описаними та каталогізованими творами, вивіреними експертами і професійним співтовариством на предмет актуальності, якості, змісту і мови» [10], за підтримки Міністерства культури РФ розроблено мобільний додаток «НЭБ.РФ Национальная библиотека».

Додаток надає користувачам змогу здійснювати пошук і перегляд в електронному вигляді бібліотечних видань, доступних через портал Національної електронної бібліотеки (НЕБ.РФ). Основними можливостями додатка є: простий та зручний пошук у фондах російських бібліотек (понад 26 млн записів); посторінковий перегляд електронних копій документів (понад 1,6 млн книг); для зареєстрованих користувачів – посторінковий перегляд документів, захищених авторським правом, без можливості друку, копіювання або збереження на пристрій; додавання книг в обране. Проте на відміну від європейських та американських бібліотечних мобільних додатків, які доступні будь-кому з користувачів світу, додаток «НЭБ.РФ Национальная библиотека» доступний не всім. Зокрема у відповідь на спробу завантажити його на території України на екрані з'являється таке пояснення: «цей продукт неможливо встановити в країні реєстрації вашого пристрою» [11].

Окремий мобільний додаток – eRSL – розроблено для Російської державної бібліотеки. Він дає змогу вести пошук електронним каталогом бібліотеки та її електронними колекціями («Нотна колекція», «Колекція рукописів», стародруки (видання 1450–1830 рр.), серіальні видання (крім газет) тощо). За його допомогою можна знайти бібліографічний опис книг та документів, а також ознайомитися зі змістом оцифрованих документів. Додаток поширюється безкоштовно та доступний для завантаження через сервіс магазинів Play market та App Store. Станом на початок 2016 р. через Playmarket додаток було завантажено 5 тис. разів.

Серед російських бібліотек власний мобільний додаток має і Донська державна публічна бібліотека. За його допомогою користувачі мають змогу ознайомитися з бібліотечними новинами. Проте, як показує статистика, додаток з такого типу наповненням незатребуваний серед користувачів – станом на початок 2016 р. налічувалося всього 10 завантажень.

Додаток CyberLeninka наукової електронної бібліотеки Кіберленінка, основними завданнями якої є популяризація науки і наукової діяльності, громадський контроль якості наукових публікацій, розвиток сучасного інституту наукової рецензії та підвищення цитованості російської науки, надає користувачам бібліотеки можливість читати наукові праці з екрана планшета, мобільного телефону та інших сучасних мобільних пристроїв.

Серед вітчизняних бібліотек спробу впровадження обслуговування за допомогою мобільного додатка зробила Дніпропетровська міська бібліотека. Тут ще у 2014 р. створено мобільний додаток DniproLibrary, завдяки якому власники смартфонів і планшетів можуть читати електронні книги, дізнаватися про цікаві заходи та ставити запитання бібліотекарям онлайн. Найцікавіша і функціональна частина додатка – це топ-10 книг. Як розповів координатор проекту А. Земляний, бібліотечні фахівці щомісяця відбирають з нових надходжень літератури 10 найкращих книг. До кожної додається фото обкладинки, коротка анотація і демо-версія. Тобто користувач може в режимі онлайн прочитати кілька перших сторінок книги, і якщо вона йому сподобається, залишити заявку, і бібліотека безкоштовно надішле електронну версію книги. Або ж можна прийти і взяти «класичну», паперову версію книги безпосередньо в бібліотеці. Додаток є корисним і містянам, які хочуть орієнтуватися в культурному житті міста. У додатковій вкладці розміщена інформація про театри, музеї, галереї та інші заклади міста, а також історичні пам'ятки [12].

Проте варто уточнити, що на сьогодні додаток недоступний, оскільки, за інформацією заввідділу комп'ютеризації Дніпропетровської міської бібліотеки, перебуває в роботі у зв'язку з удосконаленням.

Попри те, що українські бібліотечні установи тільки планують освоювати цей вид обслуговування, серед активних користувачів смартфонів і планшетів уже сформувався попит на нього. Підтвердженням такої тези є дослідження дотичних до бібліотечної сфери мобільних додатків, яке й показало рівень затребуваності подібних продуктів і послуг. Так, мобільний додаток «Українська бібліотека – 2200 творів offline» станом на початок 2016 р. завантажили 50 тис. користувачів (рис. 14).

Як зазначено в описі додатку «Українська бібліотека – 2200 творів offline», це не просто зручна програма для читання книг, а ціла бібліотека, яка містить у собі понад 2200 творів української класичної літератури. Охоплено практично всі жанри: художню літературу, публіцистику, мемуари, казки, байки, оповідання тощо. Тепер не потрібно шукати книги в Інтернеті: встановивши цю програму, ви завжди матимете під рукою величезний збірник творів кращих українських письменників. У списку зі 100 авторів ви знайдете Шевченка, Вороного, Сковороду, Лесю Українку, Франка, Кобилянську та багатьох інших [13].

Інтерфейс програми має ряд зручних функцій та налаштувань, що роблять процес читання максимально комфортним.

Основними можливостями додатка є:

- доступ до понад 2200 творів класичної української літератури;
- гнучкі налаштування відтворення тексту (вибір шрифту, кольору та фактури фону «паперу»);
- пошук за назвою твору та за автором;
- пошук фрагмента твору в тексті;
- можливість додавати довільну кількість закладок;
- автоматична закладка (твір відкривається на сторінці, на якій він був «закритий» в останній раз);
- нічний режим читання;
- портрети авторів із посиланнями на сторінки біографій у Вікіпедії;
- інтеграція соціальних мереж;
- функція «Обрані книги».

Популярними є тематичні (колекційні) мобільні додатки, присвячені Т. Шевченку, його постаті та творчості. Так, Playmarket пропонує три безкоштовні додатки, присвячені видатному українському митцю: «Кобзар Т. Г. Шевченко», «Тарас Шевченко», «Кобзар».

Зокрема додаток «Кобзар Т. Г. Шевченко», станом на початок 2016 р. завантажено 50 тис. разів (рис. 15). Щоб створити у користувачів враження читання реальної книги в додатку, діє ефект гортання сторінок.

Додаток «Тарас Шевченко» ознайомлює користувачів з біографією поета, віршами, портретами та картинами. Станом на початок 2016 р. його завантажили на свій мобільний пристрій понад 5 тис. користувачів. Додаток «Кобзар» завантажили понад тисяча користувачів.

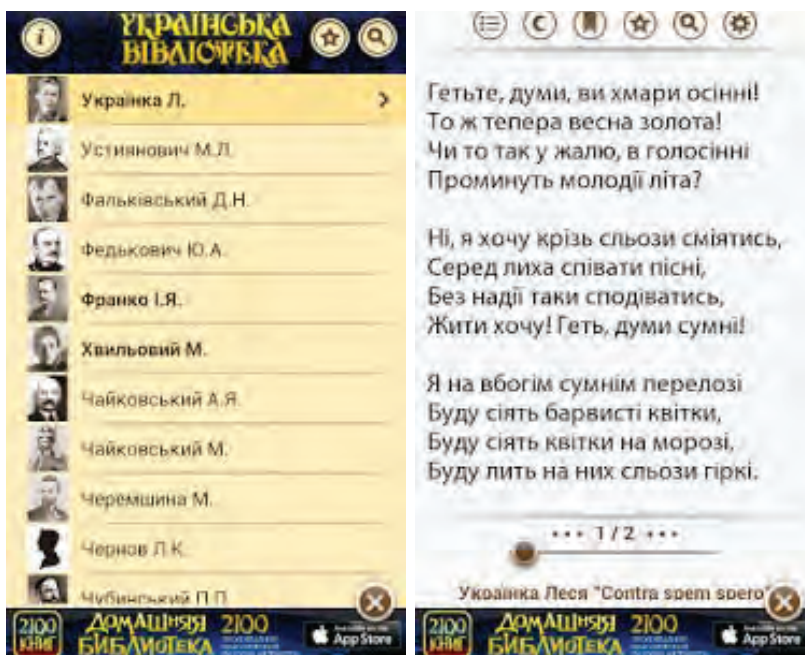

Рис. 14. Мобільний додаток «Українська бібліотека – 2200 творів offline»
Джерело: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.skyhorseapps.homelib_ua_free

Має попит мобільний додаток «Українська література», який сприяє долученню користувачів до класичної української літератури. Він налічує понад 5 тис. завантажень.

Популярна серед користувачів мобільна бібліотека і аудіотека Smart Kyivstar від мобільного оператора України «КиївСтар». Додаток надає можливість читати твори Л. Костенко, Ю. Андруховича, О. Забужко, С. Жадана, В. Пелевіна, В. Шкляра та інших сучасних українських і російських письменників, а також вибрані твори І. Франка, Т. Шевченка, Лесі Українки, М. Коцюбинського, Л. Толстого, М. Гоголя, О. Пушкіна, Ф. Достоєвського та інших класиків. Загальна кількість завантажень додатка станом на початок 2016 р. – понад 10 тис.

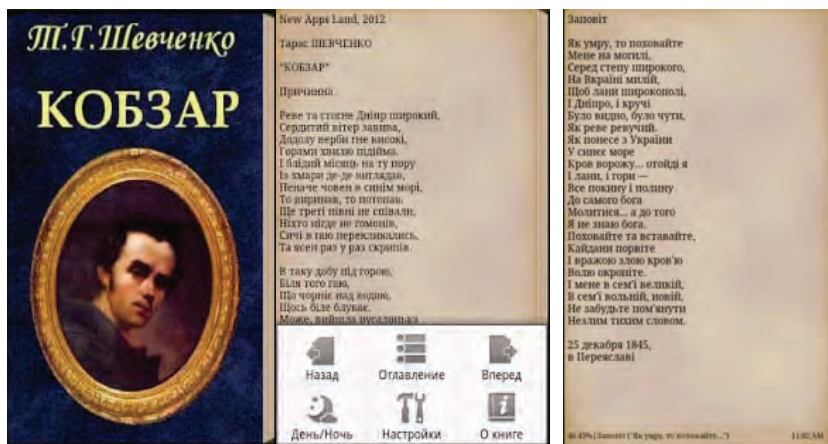

Рис. 15. Мобільний додаток «Кобзар Т. Г. Шевченко»

Джерело: <https://play.google.com/store/apps/details?id=ru.newappsland.book>

AOTUBEYOAPSHUZJMO

Отже, статистика завантажень переконливо говорить про попит серед користувачів на тематичні (колекційні) додатки.

Проведене дослідження мобільних бібліотечних додатків дає підстави говорити про ряд переваг у наданні такого виду послуг як для бібліотеки, так і для користувача.

Так, на відміну від мобільних сайтів додатки швидко завантажуються на мобільний пристрій, оскільки вони не «викачують» з мережі картинки та інші «важкі» елементи.

Також до переваг мобільних додатків можна віднести можливість працювати з ними в режимі оффлайн. Це величезна перевага, оскільки вона дає змогу бібліотеці залишатись «на зв'язку» зі своїми користувачами, навіть коли ті не мають доступу до Інтернету. Усі оновлення будуть автоматично завантажені в додаток, як тільки користувач підключиться до мережі. Додатки можуть інтегруватися з навігаторами, які найчастіше вбудовані у смартфони. Це дає змогу в будь-який час на сторінці контактів показувати шлях до бібліотеки від конкретного місцезнаходження користувача.

Мобільні додатки інтегруються із сайтом, що дає змогу завантажувати на них усі оновлення, інформацію про актуальні бібліотечні новини

та події. Користувачі завжди в курсі змін завдяки додатку на своєму мобільному пристрої, не витрачаючи при цьому час на завантаження безпосередньо самої сторінки в Інтернеті.

Мобільний додаток спрямований на широку, активну аудиторію, яка останнім часом досить динамічно зростає. Уже сьогодні у всьому світі продано близько 200 млн смартфонів, і їхнє виробництво залишається на високому рівні, тому що попит на пристрої постійно збільшується.

Отже, вивчення зарубіжного досвіду підтверджує актуальність і затребуваність такого виду бібліотечного сервісу, як мобільні бібліотечні додатки, а швидкість поширення нових мобільних пристроїв з легким доступом до Інтернету дає можливість з упевненістю говорити про перспективність цього виду бібліотечних послуг.

Література

1. В Україні користувачів смартфонів стало у три рази більше // [Електронний ресурс] // Кореспондент : веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – 2014. – 23.07. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/3396435-v-ukraini-korystuvachiv-smartfoniv-stalo-u-try-razy-bilshe>. – Назва з екрана.

2. Google: на смартфоны приходится 20% интернет-трафика в Украине // [Электронный ресурс] // Retail Community : веб-сайт. – Электрон. дан. и прогр. – 2015. – 17.04. – Режим доступа: [retail-community http://retail-community.com.ua/news/tehnologii/1284-google-na-smartfonyi-prihoditsya-20-internet-trafika-v-ukraine](http://retail-community.com.ua/news/tehnologii/1284-google-na-smartfonyi-prihoditsya-20-internet-trafika-v-ukraine). – Загл. с екрана.

3. Мобильные библиотеки. Мобильные библиотечные онлайн-услуги : сб. публ. / под ред. Дж. Нидхем, М. Элли ; пер. Е. В. Малявская, В. В. Зверевич, Т. О. Зверевич. – Санкт-Петербург : Профессия, 2012. – 368 с.

4. Волохин О. М. Мобильные технологии современной библиотеки: новый сервис, практический опыт, перспективы / О. М. Волохин // Науч. и техн. б-ки. – 2006. – № 1. – С. 79–87.

5. Терещенко І. Ю. Використання мобільних технологій в інформаційноаналітичній діяльності бібліотек / І. Ю. Терещенко // Бібліотека. Наука. Комунікація : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 жовт. 2015 р.) : у 2 ч. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада директорів наук. бібліотек та інформ. центрів академій наук членів МААН ; ред. В. І. Попик [та ін.]. – Київ, 2015. – Ч. 1. – С. 317–320.

6. Самуйлик Д. А. Мобильные технологии в библиотеке: бренд или реальность? / Д. А. Самуйлик // Библиотека как феномен культуры : материалы Междунар. конгресса, Минск, 23–24 окт. 2013 г. – Минск, 2013. – С. 284–289.

7. Тлюстен В. Ш. Применение мобильных сервисов в системе библиотечно-библиографического обслуживания пользователей вузовских библиотек / В. Ш. Тлюстен, Ф. К. Тлюстен // Вестн. Адыгейского гос. ун-та: Серия 4. «Естественно-математические и технические науки». – 2010. – № 2. – С. 294–301.

8. Редькина Н. С. «Библиотека в облаках», или возможности использования перспективных информационных технологий // Науч. и техн. б-ки. – 2011. – № 8. – С. 44–54.

9. Мобильные приложения [Электронный ресурс] // Tadviser: веб-сайт. – Электрон. дан. и прогр. – 2013. – 24.09. – Режим доступа: <http://www.tadviser.ru>. – Загл. с экрана.

10. Национальная электронная библиотека [Электронный ресурс] : веб-сайт. – Электрон. дан. и прогр. – Режим доступа: <https://нэб.рф>. – Загл. с экрана.

11. Google Play [Электронный ресурс] : веб-сайт. – Электрон. дан. и прогр. – Режим доступа: <https://play.google.com/store/apps/details?id=ru.elar.neb.viewer&rdid=ru.elar.neb.viewer/>. – Загл. с экрана.

12. Дніпропетровців запрошують до бібліотеки через мобільний додаток [Електронний ресурс] // Освітній портал : веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/news/76543_ru.html. – Назва з екрана.

13. Google Play [Электронный ресурс] : веб-сайт. – Электрон. дан. и прогр. – Режим доступа: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.skyhorseapps.homelib_ua_free. – Загл. с экрана.

References

1. V Ukraini korystuvachiv smartfoniv stalo u try razy bilshe [In Ukraine, became smartphone users three times more] (2014, 23 July). *Korespondent – Correspondent*. Retrieved from: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/3396435-v-ukraini-korystuvachiv-smartfoniv-stalo-u-try-razy-bilshe> [in Ukrainian].

2. Google: na smartfonyi prihoditsya 20% internet-trafika v Ukraine [Google: smart phones accounted for 20% of Internet traffic in Ukraine] (2015, 17 April). *Retail Community*. Retrieved from <http://retail-community.com.ua/>

news/tehnologii/1284-google-na-smartfonyi-prihoditsya-20-internet-trafika-v-ukraine [in Russian].

3. Ally, M., & Needham, G. (Ed.). (2012). *Mobilnyie biblioteki. Mobilnyie bibliotечnyie onlaynovyie uslugi: sb. publ.* [The mobile library. Mobile library online services: a collection of publications] (E. V. Malyavskaya, V. V. Zverevich, T. O. Zverevich, Trans). Saint Petersburg: Professiya [in Russian].

4. Volohin, O. M. (2006). *Mobilnyie tehnologii sovremennoy biblioteki: novyyi servis, prakticheskiy opyt, perspektivy* [Mobile technology modern library : a new service , experience, perspectives]. *Nauchnye i tehnicheskie biblioteki – Scientific and Technical Library*, no. 1, pp. 79–87 [in Russian].

5. Tereshchenko, I. Yu. (2015). *Vykorystannia mobilnykh tekhnolohii v informatsiinoanalychnii diialnosti bibliotek* [The use of mobile technologies in the information and analytical Libraries]. *Proceedings from Library. Science. Communication '15: Mizhnarodna naukova konferentsiia (Kyiv, 6–8 zhovtnia 2015 r.) – International Scientific Conference.* (Parts 1–2; Part 1, 317–320). Kyiv [in Ukrainian].

6. Samuylik, D. A. (2013). *Mobilnyie tehnologii v biblioteke: brend ili realnost?* [Mobile technology in the library: the brand or Reality?] *Proceedings from The library as a cultural phenomenon '13: Mezhdunarnyi congress (Minsk, 23–24 oktiabria 2013 g.) – International congress.* (pp. 284–289). Minsk [in Russian].

7. Tliusten, V. Sh., & Tliusten, F. K. (2010). *Primenenie mobilnyih servisov v sisteme bibliotечно-bibliograficheskogo obsluzhivaniya polzovateley vuzovskih bibliotek* [The use of mobile services in the system of library and bibliographic service of university library users]. *Vestnik Adygeyskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 4: Estestvenno-matematicheskie i tehnicheskie nauki. – Bulletin of the Adygeya State University. Series 4. Naturally, mathematical and engineering science*, no. 2, pp. 294–301 [in Russian].

8. Redkina, N. S. (2011). «Biblioteka v oblakah», ili vozmozhnosti ispolzovaniya perspektivnyih informatsionnyih tehnologiy [«The library in the clouds», or the possibility of the use of advanced information technologies]. *Nauchnye i tehnicheskie biblioteki – Scientific and Technical Library*, no. 8, pp. 44–54 [in Russian].

9. *Mobilnyie prilozheniya* [Mobile Applications]. (2013). Retrieved from <http://www.tadviser.ru> [in Russian].

10. Natsionalnaya elektronnaya biblioteka [National Electronic Library]. Retrieved from <https://нэб.рф> [in Russian].

11. Google Play: veb-sayt. – Elektron. dannye i progr. – Retrieved from <https://play.google.com/store/apps/details?id=ru.elar.neb.viewer&rdid=ru.elar.neb.viewer/> [in Russian].

12. Dnipropetrovtsiv zaproshuiut do biblioteki cherez mobilnyi dodatok [Dnipropetrovsk residents are invited to the library via a mobile app]. *Osvitnii portal – Educational Portal*. Retrieved from http://www.osvita.org.ua/news/76543_ru.html [in Ukrainian].

13. Google Play: veb-sayt. Retrieved from https://play.google.com/store/apps/details?id=com.skyhorseapps.homelib_ua_free [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 06.05.2016.

Viktoriya Bondarenko,

Cand. Sci., Research Associate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Mobile Applications in Library Practice: International Experience and Domestic Realities

The article analyzes the types of library mobile applications, as well as their specificity and features as a tool for meeting the users informational needs. Opportunities to expand library services with their help, as well as a number of advantages in the provision of such services for the library and for the user are identified.

The article gives an analysis of foreign experience of creation and functioning of library mobile applications and their relevance to users.

Also attention is given to the approaches to the adaptation of this type of library services in the domestic realities.

It proved the value of mobile applications as new forms of access to libraries digital resources and collections, which led to popularization of national information resources, cultural heritage, attracting users to actively participate in national and cultural discourse.

Keywords: library, mobile applications, innovative mobile technology, Internet, Ukraine.

Виктория Бондаренко,

канд. наук по соц. коммуникациям, науч. сотр.,

Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

**Мобильные приложения в библиотечной практике:
зарубежный опыт и отечественные реалии**

В статье проанализированы виды библиотечных мобильных приложений, а также их особенности и специфика как инструмента удовлетворения информационных потребностей пользователей. Определены возможности расширения библиотечного обслуживания с их помощью, а также ряд преимуществ в предоставлении такого вида услуг как для библиотеки, так и для пользователя.

Исследован зарубежный опыт создания и функционирования библиотечных мобильных приложений. Изучены и проанализированы их востребованность среди пользователей. Рассмотрены подходы к адаптации такого вида библиотечных услуг в отечественных реалиях.

Обосновано значение мобильных приложений как новой формы предоставления библиотеками доступа к собственным электронным ресурсам и коллекциям, популяризации таким образом ценных национальных информационных ресурсов, культурного наследия, привлечения пользователей к активному включению в национальный культурный дискурс.

Ключевые слова: библиотека, мобильные приложения, инновационные мобильные технологии, Интернет, Украина.